

A FALU

Bajmok

Írja: Kókay Károly

1

A mozgalmasmultú, eseményekben gazdag községről néhány cikk keretében igazán keveset lehet mondani. Nagy fejtörést okoz, hogy mit is hagyjak el. Nemrégén egy volt ujságíró tréfásan tiltakozást jelentett be, mert a bajmoki események miatt más községeknek kevés hely jut az ujságokban.

A nyugati és az északnyugati két Krivaja ág a községben ered. Az egyik a vásártéren és a község közepén, a másik ág a bikajáráson és a község északi szélén, de még mindig a belterületen húzódik végig. A Tavankuton eredő krivajai főág a község külső területének északi szélét szeli át.

Krivaja a régi Bács-Bodrogh megye legnagyobb folyócskája. Bácska területét soha el nem hagyja. Bajmokon születik és Turjánál hal meg. Csak kevesen tudják a „*bajmoki magaslatok*“ eme fontosságát.

A község méhéből Krisztus születése előtt ezer esztendővel való időkből kerültek elő régiségek, kétségtelen bizonyítékául annak, hogy Bajmok már akkor lakott hely volt. Ezer esztendőn át a falu mintha eltűnt volna a föld színéről. Lelet ebből az időből nem ismeretes.

Krisztus születése utáni I—IV. századokban, a szarmata-jazygok korában már igen lakott hely volt a mostani Bajmok területe. Ebből az időből nagyon sok régiség kerül fölszínre.

Legtöbb régiség mégis a népvándorlás korából, az V—IX. századokból ismeretes. A Krivaja medence oldalain ásáskor avagy szántáskor nap-nap után találnak nem nagy pénzértéket képviselő, de a község történetéről beszélő érdekes régiségeket.

A tizedik századtól kezdve a leletek mindritkábbak, de azért előkerült annyi, ami kétségtelenné teszi, hogy a község állandóan létezett a későbbi századokban is: mindmáig.

Már a törökhódoltság előtt volt temploma.

Hogy a nevét mikor kapta azt kibúvárnokom nem sikerült. Fényesebb udvartartás vezethetése céljából Mátyás király 1462-ben *Bajmok* falut a környékező pusztákkal édesanyjának özvegy Hunyadi Jánosné Szilágyi Erzsébetnek adományozta, aki viszont ezen ura-

dalmat is, királyi jóváhagyás mellett 1484. november 11-én törvénytelen unokájára Korvin Jánosra hagyta végrendeletileg.

Bajmok ebben az időben mintagazdaság volt. A törökverő hatalmas király, aki a fényűzéshez oly kitűnően értett, szeretett édesanyjának és fiának, akit utódjaként királynak akart megtenni, csak kitűnően megművelt, jól jövedelmező nagybirtokott adományozhatott.

Ez az első történelmi okmány a község nevééről. A későbbi iratokban önkényesen többször elferdítették a község nevét. Az 1543. évi kalocsai érseki dézsmalajstromban „*Beymok*”-ra változott. Az 1554. évi törökhódoltsági adóösszeírásban rendesen van írva. A község újjátelepítője, Cothman Antal kamarai tanácsos 1763-ban mint „*Bajmak*”-ot említi, ugyanígy a Czuczor-Fogarasy nagy magyar szótár is. Van történelmi mű, amely „*Baimak*”-ra is keresztelte. A múlt század eleje óta a hivatalos iratokban a mai elnevezéssel szerepel. A község képviselőtestülete 1920-ban *Bajmak* névre való átváltoztatást határozta el, de ezt a felsőbb hatóságok nem hagyták jóvá.

A török hódoltság korában a falu eltűnt. Lakói nem pusztultak ki, hanem a község külterületén a pusztai karámokban húzódtak meg. A török földesuraknak többet jövedelmezett az állattenyésztés, mint a földművelés. Ibrisimovics Marinus beográdi püspök, apostoli vikárius 1649. október 12-én bérmált. A püspök csak olyan helyre megy bérmálni, ahol tömegesebben laknak a hívek.

Mikor a török hatalma Szentánál 1697-ben végleg megtört, a község egész észrevétlenül szabadult föl. A község életében nevezetesebb mozzanat csak évtizedek múlva történt. Mária Terézia 1764. június 28-án kelt leiratával megparancsolta Szuboticának, (akkor tréfás néven: Szabadalmas szent Máriának) hogy a katonaszállítás megkönnyítése végett a *bajmoki szétszórt szállásokat az országutak mentén faluvá vonja össze*. A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy a szegény jobbágyoknak a saját költségükön le kellett bontaniuk a tanyai épületeket, — hogy oda vissza ne térhessenek — és ugyancsak a saját költségükön az országutak mentén vagy annak közelében kellett házikót építeniök, hogy az ingyenfuvarozáshoz könnyebben előkeríthetők legyenek.

Bajmokat halottaiból azért támasztották föl, hogy a katonai fuvarozással kínozhassák a gyón.

Csoda történt. A kegyetlen összetelepítésből fejlődött naggyá a község. Aki nem akart összetelepülni, azt börtönbe vetették az elmaradhatatlan deresrehuzatás kíséretében. Abban az időben a német községeket a legmesszemenő állami támogatással telepítették.

Bajmok telepítése valóságos regény. Helyszűke miatt nagyobb részletességgel arról szólni nem lehet.

A község naggyáfejlődésének legfontosabb tényezője a múlt század hatvanas éveiben épített Alföld-fiumei vasút, mely a községet érinti. A község szorgalmas, munkás lakossága nagyon szépen kihasználta az adott lehetőséget. Addig amíg a vasutat nem adták

át a forgalomnak, a bajmokiaknak Bajára kellett a gabonájukat szekéren vinni eladás végett.

A múlt század végefelé már szűk lett Bajmok népének a saját községe. A szomszédos községekben igen sok bajmokinak van földbirtoka. A legtöbb Pacsiron, ezzel szemben egyetlenegy pacsinak sincs Bajmokon ingatlana.

Területe és a művelési ágak

A község területét 1787-ben 23.453 ezerkettőszáz négyszög-öles lánban állapították meg. Ez csak 427 katasztrális holddal kevesebb az 1899. évi tagosításkor talált 18.017 katasztrális holdnál.

Szántó 8170, kaszáló 3639, legelő 1108, *ludak legelője* 4722, az ökrök legelője 1602, úrasági föld 3425, házhelyek, utak és árkok stb. 787 lánca volt a községben eme kiosztás, fölmérés alkalmával.

Figyelemreméltó, hogy az ígásökrök csak 1602 lánca legelőt kaptak, a falusi libák pedig közel háromszor annyit: 4722 lánca.

Már akkor is tudták, hogy az ökrök elragódnak a nekik odadobott száraz kukoricaszáron is. Azok a kedves falusi libák érdemlik meg a több és jobb legelőt.

A bajmoki címeres ökrök mindig híresek voltak. Rózsa Sándor, a betyárkirály értük csillogtatta meg „művészetét” a községen.

A tagosítást követett 1902. évi kataszteri helyszíneléskor volt: szántó 16.928, kert 73, legelő 19, rét 140, szőlő 46, nádas 68 és földadó alá nem eső terület 743 katasztrális hold.

A jugoszláv országhatár végleges rendezésekor Madaras község területéből 5130 és Katymáréból 1130 összesen 6260 katasztrális holdat csatoltak a községhez. Területének oroszlánrésze, mintegy 22.700 k. h. szántó.

Bajmok ezidőszerinti egész területe: 24.278 katasztrális hold. Homok és erdő a községben nincsen.

Épületek és lakrészek

Az 1931. évi népszámláláskor az óbajmoki épületek száma 2315, a csatolt részekével együttesen 2547. Bajmokon volt 178 nyitott helyiség, (bolt, kocsmá) 4272 szoba. A madarasi és katymári tanyákéval együttesen 4620 lakószobája volt 11.324 léleknek. Két egész egynegyed embernek jut egy szoba. (Folytatom)

**Ne hátráltasd munkánkat
a csekély előfizetési díj beküldésének
elmulasztásával!**